

Pujol fins al 2000?

A un any i mig de les eleccions autonòmiques, l'esquerra catalana dóna per segur que Pujol repetirà quatre anys més i només aspira a prendre-li la majoria absoluta.

Manuel Vázquez Montalbán ha tingut un somni i l'ha explicat en un article a la premsa. És, possiblement, l'any 96 o 97. Miquel Roca ha guanyat l'alcaldia de Barcelona i Jordi Pujol, renovat la presidència de la Generalitat. Tots dos se saluden des dels respectius balcons de la Plaça Sant Jaume, mentre ballen els sardanistes. El president de la Generalitat, que comença la seva cinquena legislatura —i seran vint anys!—, parla per telèfon amb el nou inquilí de la Moncloa: José María Aznar. Si el líder del PP aprèn a dir “setze jutges d'un jutjat...” CiU donarà suport als pressupostos de l'estat. Javier de la Rosa és el president del recentment creat Banc de Catalunya.

En l'experiència onírica de Vázquez Montalbán també té el seu lloc l'esquerra: 5.000 militants del PSC travessen la plaça queixant-se llastimosament amb accent gallec:

“Nus hemus perdu!” Des del balcó del carrer de Ciutat, seu d'Iniciativa per Catalunya, Rafael Ribó crida amb un megàfon que ell i Anguita només coincideixen en l'admiració per les faves amb pernil, i no sempre. I mentrestant, a la Plaça de Sant Jaume, Marta Ferrusola fa funambulisme sobre un cable que uneix les dues bandes. Tota l'escena es produeix sota una lluna roja, però no del roig revolucionari, sinó *rouge* Judit Mascó.

Amb un pessimisme similar al que destil·la el somni de Montalbán, l'escriptor i filòsof Pep Subirós ha confessat recentment: “molts cops he expressat el meu desànim davant l'escassa eficàcia de l'oposició a Pujol. Avui reconec que es tracta d'una missió gairebé impossible, virtualment suïcida”. I un intel·lectual proper —com Subirós— als socialistes, Francesc de Carreras, ha estirat el fil argumental arribant a un diagnòstic clínic del

L'esquerra catalana assisteix impotent al creixent protagonisme i influència polítiques de Pujol (a la pàgina anterior). A un any i mig de les eleccions autonòmiques, PSC, IC i ERC (els líders dels quals, Raimon Obiols, Rafael Ribó i Àngel Colom, respectivament, apareixen sota aquestes ratlles) no semblen en condicions de desbancar Jordi Pujol de la presidència de la Generalitat de Catalunya.

EFE

mal de l'esquerra catalana: "Síndrome d'Estocolm". De Carreras constata que "la intel·ligència política de Pujol està arribant a la seva culminació en els últims mesos i es pot dir que, excepte el PP de Vidal-Quadras, tots els altres partits (PSC, IC, ERC, per tant) han caigut sota la seva òrbita d'influència". El catedràtic de dret constitucional situa ERC en l'ala declaradament independentista de la Convergència-moviment. Del PSC diu que té una tasca quasi impossible: ser oposició a Catalunya i coalició a Madrid. Factor que s'afegiria, seguint la teoria, a l'altre gran drama dels socialistes catalans: el tradicional acomplexament davant les acusacions de sucursallisme per part de CiU. Finalment, detecta en Iniciativa per Catalunya un triomf del component nacionalista sobre les tesis socialistes d'esquerres, com ho demostraria el fet que la formació hagi sortit en defensa de la burgesia catalana i del president Pujol davant dels atacs de Julio Anguita.

D'aquest panorama, Francesc de Carreras en dedueix que l'esquerra catalana està "segrestada intel·lectualment per la ideologia nacionalista", i a més pateix de la "síndrome d'Estocolm", que ha de superar. La solució passa, diu, per "oposar a la Catalunya ideal dels nacionalistes la Catalunya real dels ciutadans". O el que és el mateix, posar tots els esforços a mobilitzar electoralment el 21% de ciutadans que voten a les legislatives però s'abstenen en les autonòmiques, majoritàriament provinents de la immigració.

Maragall o Borrell, una tria substancial.

Tot i que amb matisos sobre la manera d'afrontar la situació, Montalbán, Subirós i Carreras semblen coincidir en un punt bàsic: l'esquerra catalana està en un dels seus moments més baixos mentre que el seu principal adversari polític, Jordi Pujol, està més fort que mai, tant a Catalunya com a Madrid. I en efecte, a un any i pocs mesos de les eleccions autonòmiques, els dirigents de l'esquerra donen per fet —molts en privat i alguns en públic— que Pujol renovarà el seu mandat a la Generalitat per quatre anys més, i el màxim a què aspiren és que no ho faci amb majoria absoluta com fins ara. O sigui, que donen la meitat de la batalla per perduda.

Els símptomes més clars de paràlisi es donen en el PSC, principal partit de l'esquerra i de l'oposició. Els socialistes catalans es troben enmig d'una de les pitjors cri-

sis des que Jordi Pujol els va prendre per sorpresa la presidència de la Generalitat en les primeres eleccions de 1980, condemnant-los a l'oposició per un període que està a punt de complir quinze anys. Immers en un greu conflicte intern més que evident des del passat congrés de Sitges, i amb una direcció políticament blocada, el PSC segueix sense saber quin serà el seu pròxim candidat a la presidència de la Generalitat. La renúncia de Raimon Obiols a continuar intentant la tasca aparentment impossible de derrotar Jordi Pujol en unes eleccions autonòmiques ha posat el partit en un difícil compromís: trobar un número u capaç de plantar cara al líder de CiU. A l'escollit, però, sigui quin sigui finalment, li pot resultar força complicat articular un discurs realment alternatiu al de Jordi Pujol: el PSC porta dos anys gairebé anul·lat com a partit d'oposició a Catalunya com a conseqüència del pacte entre CiU i el PSOE a nivell d'estat.

Dels quatre noms sobre els quals fins ara s'ha especulat com a candidats socialistes a la presidència de la Generalitat —Joaquim Nadal, Jordi Solé Tura, Pasqual Maragall i Josep Borrell— només els dos últims ofereixen en principi garanties de mantenir la cara davant del líder convergent. Nadal no té projecció pública fora de les comarques gironines, mentre que la responsabilitat de Solé Tura en l'intent fallit de la LOAPA el converteix en un blanc massa fàcil per al discurs nacionalista. Per al PSC, però, la tria entre Maragall i Borrell (suposant que tots dos estiguin disposats a assumir el risc) no és solament una qüestió de cares, sinó que representa tota una opció estratègica i de missatge entre dues formes molt diferents d'entendre Catalunya i la política catalana.

L'actual alcalde de Barcelona és un candidat format políticament a Catalunya i dins del corrent catalanista. La seva figura pot competir electoralment amb Pujol en bona part del terreny de joc tradicional de CiU: les classes mitjanes centristes i moderadament catalanistes del país. La plataforma Catalunya Segle XXI, promoguda per Maragall i actualment congelada, vol ser precisament un instrument al servei d'un relleu al pujolisme sobre aquestes bases ideològiques.

Josep Borrell és tota una altra cosa. Possiblement el ministre és l'únic dirigent del PSC capaç d'afrontar amb èxit el repte plantejat per Francesc de Carreras: mobilitzar electoralment el 20 i escaig per cent de ciutadans que en les eleccions espanyoles voten el PSOE però en les autonòmiques es queda a casa. Es tracta d'una franja social majoritàriament castellanoparlant, que habita en el cinturó industrial de Barcelona i que respon políticament en clau nacional espanyola. Diver-

sos analistes han assenyalat tradicionalment aquesta bossa de vot abstencionista com la principal culpable que el PSC no hagi aconseguit mai superar Jordi Pujol. Josep Borrell, nascut políticament a Madrid i declarat antinacionalista català, pot ser la via d'entrada del discurs lerrouxista en un partit que, des de la seva fundació, ha actuat com a fre i mur de contenció d'aquest tipus de plantejaments. Sigui com sigui, el ministre és un home estimat dins el PSC: va ser el dirigent més votat pels delegats de l'últim Congrés de Sitges.

El diàleg inexistent. Per la seva banda, la federació Iniciativa per Catalunya viu una situació marcada pels claroscurs. Les dues últimes eleccions (legislatives i europees) li han anat bé, en bona part per l'impuls d'Izquierda Unida a tot l'estat i l'ascendent electoral de Julio Anguita. Però internament encara resta pendent el debat sobre quin és l'espai d'IC a Catalunya, i les postures són molt divergents: des dels anguitistes, que reclamen major integració en IU, fins al sector nacionalista, que demana tot el contrari, passant pels qui defensen un acostament als socialistes catalans com a única sortida viable per a l'esquerra catalana. Tampoc no està clar quan i com Rafael Ribó deixarà el seu escó de Madrid per retornar a la primera línia de la política catalana, amb la qual cosa s'ha facilitat el naixement d'un dubte sobre la seva can-

Pasqual Maragall no dirà si vol ser el candidat autonòmic del PSC fins després de les municipals. A l'ombra, pren força la hipòtesi d'un desembarcament de Josep Borrell a la política catalana per enfrontar-se a Pujol l'any 96.

didatura a la presidència de la Generalitat.

A un any i mig de les eleccions autonòmiques, Ribó es nega a creure que Jordi Pujol ja les tingui guanyades abans de començar. "No hi estic d'acord. Una cosa és que el PSC estigui sense candidat ni lideratge i una altra molt diferent que l'esquerra ho doni tot per perdut". Ribó es mostra convençut que l'any 96 el mapa polític del Principat es pot bellugar "substancialment" pel previsible augment del PP, que prendria una porció de vots conservadors a CiU, i l'ascens de les altres forces d'esquerra que no són el PSC (per tant, IC i ERC). El dirigent d'IC basa aquesta esperança en l'erosió que per Pujol pot significar "el seu suport a una política econòmica de dretes i antisocial" o "el ridícul del seu Govern en la política antiincendis".

Ribó, però, matisa: "parlo de la possibilitat que CiU perdi la majoria absoluta". I reconeix: "deduir que d'aquí pot sortir una nova majoria d'esquerres seria un fals voluntarisme". Per Ribó, el més probable és que Jordi Pujol continuï essent el president de la Generalitat durant quatre anys més, fins al 2000. Què hauria de passar per evitar-ho? Dues coses: "que les esquerres tinguin més voluntat unitària" i "trobar un programa prou atractiu per mobilitzar els abstencionistes i els desenganyats".

Pel que fa a la voluntat unitària, el fet és que avui dia aquesta és pràcticament inexistent entre PSC, IC i ERC, segons reconeixen tots els implicats. Són diversos els factors que impedeixen que el diàleg entre les tres forces funcioni amb fluïdesa. Àngel Colom, secretari general d'ERC, reconeix que els vasos comunicants entre el partit independentista i les altres dues forces de l'esquerra "són estrets, com sempre". Colom indica que el projecte d'ERC és diametralment oposat al del PSC, especialment en la qüestió nacional: "és un partit subsidiat per Madrid". El líder independentista encara va més enllà, i afirma que ERC "farà els impossibles perquè el PSC no arribi a portar mai les regnes d'aquest país". Colom rebutja qualsevol majoria de progrés alternativa a Jordi Pujol que pivoti en el PSC com a força central i majoritària, ja que significaria "major dependència encara" de Catalunya respecte d'Espanya, i aspira a que "la nova hegemonia de les esquerres a Catalunya" s'edifiqui al voltant d'ERC i els postulats de l'esquerra nacional. ERC, segons el seu secretari general, no està disposada a sacrificar els postulats independentistes en favor d'una majoria d'esquerres alternativa a CiU. "No vull barrejar naps amb cols", afirma gràficament.

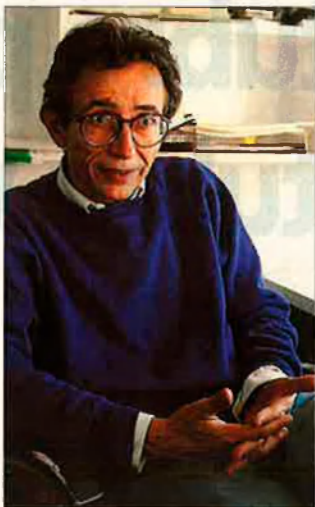
De cara a les eleccions del 96, doncs, Colom descarta qualsevol aliança entre partits i aposta per un enfortiment del projecte propi

d'ERC. "Pujol està molt fort –reconeix–, però nosaltres també, i presentarem batalla perquè CiU perdi la majoria absoluta. Si això s'aconsegueix haurem evitat que el consell executiu pugui continuar fent el que vol i que el Parlament sigui durant quatre anys més una cambra congelada, descafeïnada i devallada".

El secretari general d'ERC es mostra convençut que a la llarga, la dialèctica política ha de ser entre CiU i ERC com a representants de la dreta i l'esquerra catalanes: "l'espai que actualment ocupen PSC i IC és accidental i circumstancial, producte de les grans migracions que Catalunya ha rebut durant aquest segle". Segons Colom, progressivament els descendents de la immigració en tercera i quarta generació aniran catalanitzant la seva opció electoral i llavors serà el moment que es produirà un relleu progressista a la Generalitat. "Potser això vol dir que postposem uns quants anys l'hegemonia d'esquerres, però preferim fer-ho ben fet".

Si ERC rebutja de pla qualsevol aliança pre o postelectoral amb PSC i IC, tampoc no es pot dir que entre aquestes dues forces hi hagi la més mínima sintonia. "Podríem dir que hi ha un escàs diàleg orgànic", diu Ribó. I rebla: "massa escàs". Tradicionalment, sempre que s'han acostat eleccions autonòmiques, el PSC ha formulat propostes per una majoria progressista a Catalunya, però sempre articulades sobre la seva preponderància com a principal partit de l'oposició. IC sempre ha vist aquest plantejament com una mostra de prepotència, i ha reclamat un tracte d'igual a igual. Aquestes visions enfrontades han frustrat fins ara qualsevol entesa a nivell nacional, tot i que en el terreny municipal la col·laboració entre ambdós partits és fructífera. Tampoc no han ajudat les relacions personals entre Rafael Ribó i Raimon Obiols, pràcticament congelades ja des de fa alguns anys.

Sobre aquest pòsit negatiu encara s'hi han afegit dues dificultats més: en primer lloc, a IC diuen que la crisi interna i de lideratge del PSC ha deixat el partit sense interlocutors clars a l'hora d'afrontar un diàleg seriós entre les esquerres. "En el PSC, no saben/no contesten", diuen amb ironia al carrer de Ciutat per referir-se a aquest desconcert intern en què viuen els socialistes catalans. A més, els responsables d'Iniciativa semblen haver interpretat que, donat el baix moment polític del PSC, no és moment de buscar el diàleg sinó de menjar terreny al socialisme català. Actualment els únics contactes entre les dues forces tradicionals de l'esquerra catalana els protagonitzen les persones vinculades al món municipal. Tot plegat fa que sigui una quimera pensar en qualsevol acord amb vista a les eleccions autonòmiques.

De dalt a baix, Oriol Bohigas, Pilar Rahola i Xavier Rubert de Ventós. Tots tres han dibuixat últimament un discurs basat en els principis del republicanisme, la democràcia radical i els drets nacionals.

La nova sintonia. Oficialment, doncs, els tres partits de l'esquerra a Catalunya continuen vivint d'esquenes els uns dels altres. No es pot esperar gaire de nou en aquest terreny a curt termini, i menys en la perspectiva de les eleccions del 96. Segons tots els indicis, aquestes serviran més aviat perquè cadascú posi a prova la seva força i implantació, això sí, amb l'objectiu comú de fer perdre la majoria absoluta a Jordi Pujol.

Tanmateix, en determinats sectors polítics i intel·lectuals progressistes circula amb força la idea que, si bé no immediatament, després del 96 qualsevol intent de rellevar Convergència i Unió del Govern de la Generalitat passa per una reorganització profunda del mapa de l'esquerra a Catalunya. Inventar alguna cosa nova que sigui prou atractiva i solvent per tombar l'hegemonia convergent inaugurada el 1980. Una "cosa nova" que per força ha d'acabar adquirint forma d'oferta electoral. Sobre quins eixos podria pivotar? Diversos personatges destacats de l'espai progressista han coincidit últimament a afirmar que la recomposició de l'esquerra al Principat s'ha de produir en clau estrictament nacional.

Pilar Rahola i Rafael Ribó, per exemple, han explicat en entrevistes a EL TEMPS i altres mitjans la seva convicció que a mig o llarg termini Iniciativa per Catalunya i Esquerra Republicana "s'han de trobar" (Rahola) o "han d'acabar lluitant pel mateix" (Ribó). Segons aquesta visió, que fins el moment no és dels respectius partits sinó personal, existeix un espai electoral comú entre aquestes dues forces basat sobretot en la seva complementarietat.

Però també en el camp socialista han sortit veus reclamant el mateix. En una reflexió més general, Oriol Bohigas, ex-regidor de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, ha afirmat recentment que l'únic camí per a l'esquerra catalana és l'independentisme. Un independentisme no nacionalista ni separatista, sinó basat en la necessitat de tenir el mínim de dependències possibles. És un tipus de discurs perfectament assimilable al que últimament ve articulant el filòsof i intel·lectual socialista Xavier Rubert de Ventós al voltant de la qüestió nacional catalana.

Tot i moure's en el terreny de la pura hipòtesi i especulació, Rahola, Ribó, Bohigas i Rubert de Ventós semblen configurar un espai sociopolític comú i progressista, basat en els principis del republicanisme, la democràcia radical i els drets nacionals. Una mena de partit transversal imaginari que traça un fil de sensibilitats comunes des de determinats sectors del PSC, passant per IC i arribant a ERC.

Pel 96, les cartes ja estan tirades. I al 2000, Pujol haurà fet vint anys. **Eduard Voltas**